

EL MAGAZÍN

Divendres, 23 de novembre de 2018

REPORTATGE ■

Paciència i habilitat, les claus de Jaume Elies per caçar imatges d'animals salvatges

ECONOMIA ■

Els aturats confien més en les oficines privades que en els serveis públics d'ocupació

TECNOLOGIA ■

La Direcció General de Trànsit impulsa una plataforma per a una mobilitat segura i eficient

JORDI PUIG

JOAQUIM NADAL

Buscant una sortida a l'atzucac del país

ENTREVISTA

JOAQUIM
NADAL

“No serem república si no agafem d’aliats els republicans espanyols”

Apartat de la primera línia política, Joaquim Nadal reflexiona sobre la situació del país a ‘Catalunya, mirall trencat’ (Ed. Pòrtic). És un llibre breu, que no s’ha pogut estar d’escriure malgrat ser conscient que s’exposa a rebre crítiques de totes bandes. El que va ser alcalde de Girona, conseller de la Generalitat i figura senyera del sector catalanista del PSC s’atreveix, fins i tot, a proposar solucions concretes per sortir de l’atzucac en què veu el país.

**Text: Jordi Vilarrodà
Fotografies: Jordi Puig**

Al principi del llibre diu que s’ha retret durant un temps perquè podia ser objecte “de garrotades i desqualificacions indiscriminades”. I ho diu vostè, que n’ha vistes de tots colors. Creu que el debat polític és cada vegada més prim d’argumentacions?

N’estic convençut. I també dic que he deixat de callar quan m’ha semblat que era una covardia, o un excés de por no sentir-me lliure per dir el que penso. Per tant, he decidit dir-ho obertament, en aquest petit assaig de 110 pàgines. Un destil·lat de com estic vivint i veient la situació.

Com a polític, o com a outsider?

El meu punt de vista és diferent. Jo ara ja em sento poc polític, distingeixo entre el polític en actiu que ho és per mandat electoral –el que he estat jo durant 33 anys– i la situació d’ara. No vull pas negar la meua condició de polític, perquè n’és tothom durant tota la vida pel fet d’exercir de ciutadà. Però soc un polític que es mira la realitat, des de la tranquil·litat de no tenir cap compromís directe. I que l’analitza amb més calma que si hagués estat en la brega del dia a dia.

Ha estat molt de temps en política, però sense desconnectar mai del tot de la vida universitària. Se sent, per sobre de tot, historiador i professor?

Vaig començar essent professor d’universitat, he acabat al mateix lloc, i entremig he passat més de tres dècades de plena dedicació a la política. Si hagués fet alhora de polític i de professor hauria fet trampa tant als meus votants com als meus estudiants, a uns i a altres. Quan m’he descarregat de compromisos polítics, m’he tornat a sentir amb prou tranquil·litat com per fer classes als meus estudiants, donant-los tot el que podia de mi mateix. La meua condició d’historiador, però, no vaig sentir mai que l’hagués abandonada. Tinc el privilegi, això sí, d’haver pogut tornar al mateix lloc d’on vaig marxar, la universitat.

Diu que ha vist molta literatura conjuntural sobre el moment polític del país. Al seu llibre, procura tenir una mirada més llarga?

És clar que això té un problema. Desqualificar la literatura conjuntural i efímera sobre el procés i fer un llibre que parla del mateix tema té el risc que diguin que m’he afegit al piló, i ser sotmès a la mateixa crítica. Ara bé, a mi m’esgarrifa la pobresa intel·lectual, la devastació gairebé, de la majoria d’allò que s’ha publicat. Em sembla tot primíssim: hi ha molt poca anàlisi, molt poca història, i en canvi, molta anècdota, molta fotografia... És més fàcil fer un llibre sobre la Via Catalana, amb totes les fotografies, o sobre l’1 d’octubre, que fer una reflexió profunda. Al costat d’alguns exconvergens que avui escriuen, Jordi Pujol era un gran intel·lectual (amb peus de fang, això sí).

“L’horitzó últim del catalanisme com a construcció intel·lectual era la independència”, diu. Pujol era independentista, en el fons?

Ho matisaré. Hi ha un catalanisme no independentista? Sí. Hi ha, majoritàriament, un catalanisme independentista? Sí. La gent del catalanisme polític, històricament, eren independentistes *de facto*, en el seu fur intern. Però eren pragmàtics. Enric Prat de la Riba i Jordi Pujol són d’aquests, independentistes inconfessos en dic jo. Josep Pijoan diu que Prat era un revolucionari, i que no s’és més revolucionari per proclamar la república des d’un balcó i tirar-la daltabaix d’aquest balcó al cap de tres anys que per fer carreteres, museus o biblioteques. L’autèntic revolucionari era Prat. Això ens posa davant dels matisos, de les arestes, de la complexitat...

Aquesta complexitat entra en contradicció amb la voluntat de posar terminis?

Per molt que sigui veritat que en l’horitzó últim el catalanisme pugui pensar en la independència, no estem legitimats per pensar que serà demà mateix. L’assoliment de la independència és tan problemàtic que produeix l’efecte de l’horitzó: a mesura que t’hi acostes, es va allu-

nyant. I no l'atrapes mai. Com el viatge a Ítaca: és més important el viatge que arribar-hi, perquè en aquest moment no saps què et trobaràs.

Però un horitzó es necessita, no pot ser un procés etern...

L'error del 6 de setembre al 27 d'octubre de l'any passat és fer creure a la societat catalana disposada a sentir-se obertament independentista que això era possible d'immediat. Recordi la consulta del 9-N: quan es va acabar, Artur Mas ja va dir que se n'havia de fer una altra. I quan vam fer-la tampoc val i ens en plantejem una altra. I així, de consulta en consulta i de referèndum en referèndum, fins a la victòria final. Que no sabem quan serà.

La gent es pregunta... i ara què? Tenim una república –ni que sigui només proclamada– o no la tenim? I quin ha de ser el full de ruta?

Tenim un problema de tàctica i estratègia, per veure com convertim en creïble una cosa que encara ara se situa en el terreny virtual. Som república? No, no som república! Potser en volem ser, i un dia en serem. Però d'entrada, no serem república si no agafem els republicans espanyols com a aliats.

Espanya dirà que sí, que això ho podem tenir com a ideologia. Però ai de nosaltres si ho volem portar a la pràctica...

De moment, s'ha volgut executar sense força suficient i sense calcular l'adversari que teníem al davant. I estem com estem. Per això parlem d'eixamplar la base, perquè hi ha la consciència que no som prou. I el dia que ho siguem, els que ara diuen "deixem-los fer i ja s'ho trobaran" potser s'hauran de pensar la manera de fer. Òmnium promou un manifest per dir que som el 80 per cent. Tornem a una majoria transversal àmplia, que és independentista o no, però que posa el dret a decidir en el seu corpus doctrinal. No fem servir el dret a decidir només com a palanca cap a la independència, sinó consultar al poble de Catalunya què vol ser. L'altra gran entitat, l'ANC, ha decidit una altra cosa que a mi em preocupa.

Què és allò que el preocupa?

Per exemple, posar etiquetes de *republicanitat* a unes empreses i a altres no. Em sembla un pas enre respecte a la transversalitat que havia expressat sempre el catalanisme.

Tornem al llibre. En un capítol, fa un repàs al que ha estat la Transició. Hi recorda una trobada cultural a Girona, l'any 1981, entre intel·lectuals catalans i espanyols. Allà ja hi va veure, diu, un trencament del diàleg cultural, que interpreta com a preludi de la ruptura política d'anys després...

Durant els anys 60 i 70, gent molt diversa –entre ells l'editor Josep M. Castellet– promovia el diàleg entre les cultures catalana i castellana en trobades. Els intel·lectuals eren un pont en positiu en la lluita cap a la democràcia. Quan això s'espantia, la interrelació cultural es perd: les cultures es donen l'esquena i passa a haver-hi dos mons que s'aïllen l'un de l'altre. Una mena d'involució protectora, dit a *grosso modo*. Ja hem arribat a la democràcia, ja no ens cal treballar transversalment, i cadascú a casa seva. S'acaba el diàleg cultural, i s'acaba després el polític en el moment que hi ha dos grans partits espanyols (PP i PSOE) que neguen flexibilitat a la Constitució i la interpreten de manera restrictiva. En part perquè el PP no l'havia votada!

I aquest camí és el que culmina amb el recurs del PP a l'Estatut votat l'any 2006?

Sí, i no hi ha res més anticonstitucional que aquest recurs. Perquè és negar no aquell Estatut concret, sinó el principi de la pluralitat federal d'un Estat compost que, vagament, el títol vuitè de la Constitució reconeixia que s'havia de construir. Això em porta a dir que van ser més grans, quant a capacitat de pensar en un horitzó ampli i sense hipoteques, un Adolfo Suárez que venia del falangisme i un Terradellas que venia de l'exili republicà. Van ser més grans ells que els que després van venir a tancar files, alguns dels quals sempre van considerar un error el retorn del president i el restabliment de la Generalitat.

1.- Joaquim Nadal a la Fira de Sant Narcís a la Devesa de Girona el 1980 **2.-** A Manlleu amb Ramon Sitjà i Quim Albareda en un acte del PmO el novembre de 1987 **3.-** Presentant els alcaldables del PSC a Osona a Manlleu el març de 1995 **4.-** Amb Antoni Noguera i Miquel Arisa, de candidat a la presidència de la Generalitat l'octubre de 1995 **5.-** L'octubre de 1999 va cloure, com a historiador, els Col·loquis de Vic **6.-** Al Parlament de Catalunya el 2004 **7.-** Visitant amb l'alcalde, Esteve Pujol, la nova estació d'autobusos de Camprodon el 2004 **8.-** Inaugurant com a conseller l'eix Vic-Olot el 2009

El catalanisme, com a moviment ciclotímic, de pujades i baixades... Aquesta és la seva lectura.

A cada moment d'eufòria, li'n correspon una sotragada. L'exemple més punyent és el de Solidaritat Catalana de 1906, al qual segueix la Setmana Tràgica el 1909. L'eufòria catalanista no comptava amb l'anarquisme, el moviment obrer. Als anys 60 i 70 d'aquest segle, s'esmena aquesta errada amb la creació de l'Assemblea de Catalunya, el moviment

més interclassista i transversal que hem tingut. En part promogut i interpretat des del PSUC. És la incorporació de la classe obrera a una reivindicació mixta, nacional i social, i durant un temps hi ha un pacte entorn de la llibertat, amnistia i estatut d'autonomia. Quan mor Franco i s'estabilitza un sistema democràtic de partits, s'acaba aquesta unitat civil. Que com a tal, mal interpretada, és una ficció, no una realitat.

separació de poders topen amb aquesta voluntat d'intervenir.

Converteixo una afirmació seva en una pregunta: som en un punt de no retorn?

Som en un punt de no retorn, per totes dues parts. Els independentistes volen la independència, els unionistes no en volen ni sentir a parlar. No hi ha ningú disposat a cedir. Des del meu punt de vista, l'únic camí possible és fer un *reset*.

Refer tot el camí de la reforma estatutària, com s'està dient aquests dies? Això ja es va provar...

No, no és això. Dotze mesures que proposo. Que l'Estat primer, i el sobiranisme després, i així successivament, vagin prenent decisions amb renúncies successives fins arribar al cos de l'Estatut del 2006 no retallat, el refrendat. I després, tornar a fer el camí d'un referèndum acordat. Fent públiques les condicions i els percentatges i els observadors internacionals. No és tornar enrere i quedar-nos quietes.

És que si no, molta gent li diria que no hem fet aquest viatge per quedar com el 2006!

Segons com s'ho miri, estem pitjor. Covant la il·lusió que demà podem ser independents. Però en matèria de competències pròpies, i en termes pragmàtics, tenim una crisi de governança, estem atrapats. Per tant, busquem un camí que torni a situar les coses en un horitzó cronològic creïble. No cal posar data, perquè ens tornaríem a equivocar. Però hi ha d'haver un camí cap al pacte polític per fer una consulta acordada. En això hi ha mol-

El nucli de la qüestió, d'una manera o altra, no acaba essent sempre el mateix? Si l'Estat ens pot arribar a considerar mai, als catalans, un subjecte polític que pugui decidir el seu futur?

Això és el final. Els que parlen de l'Estatut, els que el refrenden l'any 1979 o l'any 2006, no entren en disquisicions sobre si hi ha una cessió de sobirania o no. La reticència dels partits espanyols la identifico no amb la gran qüestió de fons, amb el moll de l'os, que és el reconeixement del dret de Catalunya a una certa sobirania, o a l'autodeterminació. Ho situo en el terreny de la incapacitat de les forces polítiques espanyoles de mostrar-se sensibles i emocionalment intel·ligents amb el catalanisme polític. I la incapacitat del PSC de vehicular determinades aspiracions del catalanisme polític, en un marc de possibilisme constitucional. Reformant la Constitució, quan hagués calgut.

Aquesta incapacitat del partit on vostè va militar, venia de lluny?

Sí. Ve de lluny. Tanquem files, fem la LOAPA (Ley Orgánica de Armonización del Proceso Autonómico)... si bloqueges el model quan l'Estatut del 1979 està desplegat només en un 40%, estàs dient al poble de Catalunya que li vas donar un model per assumir el 100% de les competències, però li fas la punyeta quan no en té ni la meitat. Al pacte del Majestic de l'any 1996, Pujol negocia aquest 100% en matèria de seguretat, per exemple, i els Mossos es fan càrrec del trànsit. És un pas, en termes d'autogovern. Com les presons, una competència que només té Catalunya... al País Basc no, perquè hi havia ETA. Ara seria a l'inrevés.

Arribem així a la reforma de l'Estatut que impulsa Pascual Maragall, al referèndum que l'aprova –amb retallades– i a la sentència del Tribunal Constitucional que el retalla encara més. El PSOE va pecar de poc valent, de no fer valer la capacitat de pressió que tenia al TC?

Efectivament, per por de perdre l'espai del centre davant del PP, s'acaba confonent amb ell i no fa tot el que hauria de fer per erigir-se en intèrpret i defensor d'una altra sensibilitat respecte a Catalunya. Del 2006 al 2010, contempla passivament l'agressivitat del PP respecte a l'Estatut, i no fa ni un pas –tot i que sap que el podia haver fet– per intentar evitar la sentència que va haver-hi. Jo he sentit dir a un alt càrrec socialista del govern d'Espanya: "Ens hem equivocat de no ser més bel·ligerants i no moure els fils necessaris".

Això no seria independència del poder judicial, precisament...

És un tema molt delicat. Totes les proclames de

"El diàleg polític s'acaba en el moment en què hi ha dos grans partits espanyols, el PP i el PSOE, que neguen cap flexibilitat a la Constitució"

tíssima gent que hi està d'acord, la majoria dels que signen el manifest del 80% d'Òmnium.

Qui fa el primer pas, l'Estat?

Punt número u: l'Estat reconeix que les instruccions que va donar el dia 1 d'octubre per reprimir els col·legis electorals van ser inacceptables. Ho reconeix, i, per tant, demana disculpes. I punt número dos: el sobiranisme reconeix que no va ser un referèndum homologable. Això li costarà molt, al sobiranisme. L'1 d'octubre va ser una extraordinària mobilització ciutadana, però no va ser un referèndum. Perquè si ho hagués estat, no estaríem com estem. Després l'Estat fa sortir els presos, i desjudicialitza el procés. I quan això passa, el sobiranisme renuncia a la via unilateral. I es van fent passos, així: si tu tires, jo responc. Fins a la mesura número 11: una Llei de Claredat, com al Canadà, que finalment faci possible la realització d'una consulta.

Les propostes de Joaquim Nadal

- 1 L'Estat reconeix que va ser un error polític la repressió policial ordenada en els centres de votació el dia 1 d'octubre.
- 2 Les forces polítiques sobiranistes admeten que la consulta de l'1 d'octubre no va tenir les garanties d'un referèndum homologable.
- 3 L'Estat pren la iniciativa per a l'alliberament dels presos i per a la suspensió de totes les accions judicials.
- 4 Les forces polítiques sobiranistes arriben a un acord de renúncia a la via unilateral.
- 5 L'Estat garanteix la restitució plena de totes les competències del govern de la Generalitat.
- 6 Els partits de la majoria parlamentària sobiranista, amb invitació a la resta de forces polítiques, proposen un pacte d'estabilitat per a una legislatura normalitzada.
- 7 El govern d'Espanya, el govern de Catalunya i els parlaments respectius prenen un acord explícit de manteniment del model educatiu, del model sanitari, del model lingüístic i del model de seguretat.
- 8 Les forces polítiques del Parlament de Catalunya i les forces polítiques del Parlament espanyol acorden tots els passos per tal de recuperar la seva integritat referendària.
- 9 Acord entre governs per assegurar un model de finançament que respongui a la integritat del model.
- 10 Acord per definir una majoria suficient per desplegar bilateralment els mecanismes de consulta a la ciutadania de Catalunya.
- 11 Possible desenvolupament d'un mecanisme semblant a la Llei de Claredat, del Canadà, per donar cabuda a consultes sobre l'oferta espanyola i sobre la proposta catalana.
- 12 Qualsevol de les consultes referendàries que s'acordessin s'haurien de fer amb plenes garanties i amb presència d'observadors internacionals amb plena acceptació de les parts.